
Kunnanhallitus, § 124, 21.09.2020

Kunnanhallitus, § 39, 22.02.2021

§ 39

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistus ja maakuntien perustamisen lainsäädäntö

MjuDno-2020-450

Kunnanhallitus, 21.09.2020, § 124

Valmistelijat / lisätiedot:

Jukka Ollikainen

jukka.ollikainen@mantyharju.fi

kunnanjohtaja

Liitteet

1 Mäntyharjun kunnan vastaus hallituksen esitysluonnoksesta soten ja pelastustoimen järjestämisen uudistuksesta ja maakuntien perustamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja valtiovarainministeriö valmistelevat sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja maakuntien perustamista sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta hallitusohjelman mukaisesti.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti Suomessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus ja perustetaan maakunnat. Uudistuksessa on hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvet kaikille suomalaisille, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Pelastustoimen uudistuksen tavoitteena on turvata pelastustoimen palvelujen saatavuus, kattavuus ja laatu myös tulevaisuudessa. Uudistuksen tavoitteena on kehittää ja tukea pelastustoimen valtakunnallista tehokkuutta ja yhdenmukaisuutta. Uudistuksella vastataan pelastustoimen haasteisiin vahvistamalla toimialan valtakunnallisia voimavaroja, kehittämällä toimialan johtamista ja ohjausta sekä tiivistämällä alan toimijoiden yhteistyötä. Tavoitteena on varmistaa myös, että maakuntien pelastuslaitoksilla on mahdollisuus tuottaa ensihoitopalveluja koko maassa. Näin varmistetaan jatkossakin pelastustoiminnan ja ensihoidon palvelutuotannon toiminnallinen ja kustannustehokkuus.

Sosiaali- ja terveysministeriö on 15.6.2020 lähettänyt liitteenä olevan lausuntopyynnön. Lausuntoja pyydetään 25.9.2020 klo 16.00 mennessä.

Lausuntopyyntö (Lausuntopyyntö luettavissa > www.lausuntopalvelu.fi)

Lausunnoissa pyydetään arvioimaan em. tavoitteiden toteutumista ehdotetuilla säännöksillä. Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esitysluonnoksella ehdotettaisiin säädettäväksi uuden hallintotason perustamisen ja toiminnan kannalta keskeiset lait, joita olisivat maakuntalaki, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, laki pelastustoimen järjestämisestä sekä niiden yhteinen

voimaanpanolaki, maakuntien rahoituslaki sekä ehdotukset kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön, verolainsäädännön, maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskevan lainsäädännön sekä eräiden yleishallintoa koskevien lakien muuttamiseksi. Perustettaville uusille maakunnille siirrettäisiin vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä. Luonnoksen sisältämä sote-maakuntien laskennallinen rahoitusmalli perustuu pääosin tarveperusteiseen ja olosuhdetekijät huomioivaan rahoitukseen. Muun ohella lausunnoissa pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota ja lausumaan siitä, kuinka rahoitusratkaisun eri määräytymistekijät vastaavat sote-maakunnille niiden lakisääteisten tehtävien rahoitustarvetta. Sote-maakuntien laskennallista rahoitusmallia tarkastellaan uudelleen lausuntopalautteen perusteella.

Lisäksi pyydetään lausumaan kahdesta vaihtoehdosta, joissa Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava sijoittuisivat vaihtoehtoisesti joko Pohjois-Savon maakuntaan tai nykyisen maakuntajaon mukaisesti Etelä-Savon maakuntaan.

Ehdotus

Esittelijä: Jukka Ollikainen, kunnanjohtaja

Mäntyharjun kunta lausunnossaan suhtautuu myönteisesti sote-uudistukseen, mutta haluaa erityisesti kiinnittää huomiota uudistuksen vaikutuksista kuntien rahoitukseen, talouteen ja kiinteistöomaisuuteen. Rahoituskriteereissä tulee mm. huomioida monipaikka-/kausiasuminen. Sote-maakunnan tulee Etelä-Savossa perustua nykyiseen maakuntajakoon (pl. Joroinen ja Heinävesi) ja sote-maakuntien itsehallinnon toimeenpanossa tulee huomioida alueiden erilaisuus.

Mäntyharjun kunta antaa liitteenä oleva lausunnon.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanhallitus, 22.02.2021, § 39

Valmistelija / lisätiedot:
Jukka Ollikainen
jukka.ollikainen@mantyharju.fi
kunnanjohtaja

Liitteet

1 Mäntyharjun kunnan vastaus hallituksen esitysluonnoksesta soten ja pelastustoimen järjestämisen uudistuksesta ja maakuntien perustamisesta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uuden hallintotason, hyvinvointialueiden, perustamisen ja toiminnan kannalta keskeiset lait, joita ovat laki hyvinvointialueesta, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, laki pelastustoimen järjestämisestä, laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimenjärjestämisestä Uudellamaalla sekä niiden yhteinen voimaanpanolaki, hyvinvointialueiden rahoituslaki sekä ehdotukset kuntien valtionosuutta koskevan lainsäädännön, verolainsäädännön, hyvinvointialueen henkilöstöä koskevan lainsäädännön sekä eräiden yleishallintoa koskevien lakien muuttamiseksi.

Esityksen valmistelussa mukana olevien ministeriöiden hallinnonalan lainsäädäntöä on tarpeen päivittää vastaamaan edellä mainittua sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevaa uutta sääntelyä.

Lausuntopyyntöön liittyvät asiakirjat on luettavissa lausuntopalvelut.fi sivustolla, kopioi linkki tästä
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=84c66fff-89fc-497b-b080-706fa6d851db&respondentId=11fd9fb3-51d7-4223-8373-a8000c4b42bf>

Lausuntopyyntöön vastataan sähköisessä lausuntopalvelussa. Vastaajalla on mahdollisuus antaa vapaamuotoisia kommentteja ja esittää yksilöityjä säädösmuutosehdotuksia esityksessä ehdotettaviin teknisiin muutoksiin ja Uudenmaan erillisratkaisua koskevaan täydennykseen.

Vaihtoehtoisesti vastaaja voi vastata ainoastaan valitsemalla vaihtoehdon "Lausunnon antajalla ei ole erityistä lausuttavaa esitysluonnoksesta."

Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen viimeistelemisessä. Annetut lausunnot ovat julkisia.

Esitykseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan porrastetusti siten, että osa tulisi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021 ja osa laista tulisi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2022 uusien aluevaltuustojen aloittaessa toimintansa ja viimeiset 1 päivänä tammikuuta 2023. Esitykseen liittyisi myös siirtymäaikoja. Uudistuksen voimaantulon tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021. Lisäksi hyvinvointialueista annettavaa lakia sovellettaisiin osittain jo heti hyvinvointialueiden toimintaan.

Hyvinvointialueet olisivat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan itsehallinto. Uudet hyvinvointialueet olisivat alueeltaan nykyisiä maakuntia vastaavia, mutta Uudenmaan maakunnan poikettaisiin nykyisestä maakuntajaosta. Hyvinvointialueiden ylin päättävä toimielin olisi vaaleilla valittava aluevaltuusto. Hyvinvointialueesta annettavasta laissa säädettäisiin hyvinvointialueen toimintaa, taloutta ja hallintoa sekä talouden tarkastusta koskevat säännökset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavalla lailla siirrettäisiin kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu perustettaville hyvinvointialueille. Pelastustoimen järjestämisestä annettavalla lailla siirrettäisiin kunnallisen pelastustoimen järjestämisvastuu perustettaville hyvinvointialueille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisen yhteistyön ja tarkoituksenmukaisen palvelurakenteen varmistamiseksi muodostettaisiin viisi yhteistyöaluetta. Yhteistyöalueeseen kuuluvat hyvinvointialueet laatisivat nelivuositain yhteistyösopimuksen.

Ehdotuksessa säädettäisiin täsmällisemmin hyvinvointialueen järjestämisvastuusta sekä tarkkarajaisemmin palvelujen hankkimisesta yksityisiltä palvelutuottajilta sekä vuokratyövoiman käytöstä ja työvoiman hankinnasta. Voimaantulolaissa säädettäisiin sellaisten hyvinvointialueella siirtyvien ostopalvelusopimusten mitättömyydestä ja irtisanomismahdollisuudesta, joissa olisi sovittu ehdotettavien

järjestämistä ja ostopalveluja koskevien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain säännösten vastaisesti.

Valtion mahdollisuutta ohjata hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea ehdotetaan samalla vahvistettavaksi. Ohjaus olisi strategista ja kohdistuisi rahoituksen ja palvelujen turvaamisen kannalta keskeisiin asioihin. Valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollolle. Hyvinvointialueiden pitäisi ottaa tavoitteet huomioon omassa toiminnassaan ja myös yhteistyösopimusten valmistelussa.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö neuvottelisi vuosittain hyvinvointialueiden kanssa niiden järjestämistä kuuluvalle sosiaali- ja terveydenhuollon toteutumisesta. Vastaavasti valtioneuvosto vahvistaisi joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet pelastustoimelle ja sisäministeriö neuvottelisi vuosittain hyvinvointialueiden kanssa niiden järjestämistä kuuluvalle pelastustoimen toteutumisesta.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluksessa oleva henkilöstö siirtyisi Helsingin kaupungin palveluksessa olevaa henkilöstöä lukuun ottamatta hyvinvointialueiden palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti.

Sairaanhoitopiirien ja kehitysvammaisten erityishuoltopiirien kuntayhtymät sekä niiden omaisuus, vastuut ja velvoitteet siirtyisivät hyvinvointialueille.

Hyvinvointialueille siirtyisi kunnista, Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta, sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämiseen liittyvä irtain omaisuus. Omaisuussirroista ei suoritettaisi korvausta kunnille eikä kuntayhtymille, paitsi sellaisissa tilanteissa, joissa siirrot johtaisivat kunnan taloudellisen itsehallinnon kaventumiseen.

Hyvinvointialueissa annettavassa laissa säädettäisiin myös hyvinvointialueiden yhtiömuotoisesta toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskuksesta, jossa valtio voisi olla osakkaana. Osaamiskeskuksen tehtävänä olisi ylläpitää hyvinvointialueiden yhteistä tilatietojärjestelmää ja sillä voisi olla myös muita hyvinvointialueiden päättämiä tehtäviä.

Ehdotus

Esittelijä: Jukka Ollikainen, kunnanjohtaja

Kunnanhallitus

1. toteaa, että Mäntyharjun kunta uudistaa aiemman lausuntonsa;
2. lisäksi kunnanhallitus toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö kokonaisuudessaan täsmentää yleislaeissa säädettävää järjestämistä vastuuta ja näin ollen tekniset muutokset ovat perusteltavissa.

Mäntyharju kiinnittää huomionsa tulevien hyvinvointialueiden rahoitukseen ja rahoituspohjan riittävyyteen. Etelä-Savon väestön ikärakenne on maan vanhimpia. Väestön ikääntymisen takia Etelä-Savon maakunnan palvelutarve on maan korkein. Hyvinvointialueen/maakunnan kaupunkikeskusten pitkät etäisyydet toisistaan ja vesistöistä aiheutuva maantieteellinen pirstaleisuus vaativat vahvan palveluvarustuksen, jotta sote-palveluiden yhdenvertainen saatavuus ja

saavutettavuus voidaan turvata alueen asukkaille perustuslain 19 § 3 momentin mukaisesti. Tämän lisäksi sairastavuus Etelä-Savon alueella on merkittävästi kansallista keskiarvoa korkeampi ja alueen väestöllä on merkittävä elintapasairauksien riski.

Etelä-Savon alueella merkittävää kausi- ja vapaa-ajan asukkaiden määrää ei ole huomioitu hyvinvointialueen laskennallisessa rahoituksessa. Hallituksen esityksen mukaan Etelä-Savon hyvinvointialueen on huolehdittava näiden asukkaiden päivystyspalveluista. Rahoitus asettaa Etelä-Savon tulevan hyvinvointialueen eri arvoiseen asemaan suhteessa muihin hyvinvointialueisiin.

Rahoituspohjan riittävyys on myös varmistettava pelastustoimen näkökulmasta, jotta on mahdollista tuottaa yhdenvertaiset ja laadukkaat pelastustoimen palvelut koko maakunnan alueella.

Esityksessä noudatetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevaa sääntelyratkaisua siitä, että jatkossa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä on osaltaan sekä kunnalla että hyvinvointialueella. Mäntyharjussa nähdään tärkeänä, että kuntien ja hyvinvointialueen välisten vastuiden, yhteistyön ja vuoropuhelun selkeä määrittely ja järjestäminen. Tämä koskee alue- ja kuntatason tehtäviä, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja siihen liittyvät suunnitelmat.

Etelä-Savossa on laadittu maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Suunnitelman laadintaan ja toteutuksen arviointiin osallistuu sekä kuntien, järjestöjen, sote-järjestäjien sekä seurakuntien edustajat. Eri toimijat ovat kaikki sitoutuneet yhteisiin tavoitteisiin, joiden toteutumista ja vaikutuksia arvioidaan vuosittain. Esityksen mukaan lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tehdään jatkossa sekä kunnassa että alueellisesti hyvinvointialueella. Jatkossa kunnan lasten hyvinvointisuunnitelma kattaisi kuntaan jäävät toiminnot ja hyvinvointialueen alueellinen suunnitelma hyvinvointialueen palvelut. Kuntien ja hyvinvointialueen suunnitelmia ei pidä eriyttää toisistaan.

Vastaavasti myös vanhuspalvelulain mukainen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi tehtäisiin jatkossa sekä kunnassa että hyvinvointialueella. Yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden kesken suunnitelmien suhteen on tärkeä, jotta ikääntyneiden palveluita tarkastellaan kokonaisuutena eikä jää jotain katvealueita, joita ei ole huomioitu kummankaan suunnitelmissa.

Esityksessä ehkäisevä päihdetyö siirtyy kunnilta tuleville hyvinvointialueille. Käytännössä kuntiin jäisi kuitenkin edelleen ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuden organisointi omalla alueellaan, vaikka toimijat ja resurssit siirtyvät hyvinvointialueelle. Tarkennusta tarvitaan siihen, kumpi taho (kunta vai hyvinvointialue) huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan tai nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Hyvinvointialueen ja aluehallintovirastojen asiantuntijatuen sekä kuntien ja hyvinvointialueen työnjaon organisointi edellyttää tässä suhteessa kaikilta osapuolilta järjestelmällistä resursointia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille tarkoittaisi ehkäisevän lastensuojelun osalta sitä, että kuntiin jäisi muu kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa annettava ehkäisevä lastensuojelu, kuten

esimerkiksi tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä ja varhaiskasvatuksessa. Hyvinvointialueelle siirtyisi näin ehkäisevään lastensuojeluun kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kuten esimerkiksi neuvolapalvelut sekä varsinainen lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Kun lähes kaikki lapset, nuoret ja perheet ovat hyvinvointialueiden ehkäisevien terveystalvelujen sekä kuntiin jäävien opetustoimen palvelujen piirissä, ja palvelujen järjestämisvastuu ehkäisevän lastensuojelun osalta jatkossa edellä kuvatulla tavalla jakautuisi, on välttämätöntä, että kuntien ja hyvinvointialueen välinen käytännössä tapahtuva yhteistyö ja riittävä tiedonvaihto varmistettaisiin rakentamalla toimivat yhteistyörakenteet ja käytännöt. Tämä edellyttäisi riittävää resursointia sekä hyvinvointialueilla että kunnissa, jotta lastensuojelun ehkäisevät palvelut toteutuisivat lasten, nuorten ja perheiden kannalta tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena.

Työpajatoiminnan tulevaisuuden turvaaminen lähipalveluna on yksi Mäntyharjun kannalta keskeinen huolen aihe ja puute lakiluonnoksessa. Kuntouttava työtoiminta on käytännössä se toimintamuoto, johon suurin osa työpajoilla käyvistä henkilöistä sijoittuu. Kunnalla pitäisi olla mahdollisuus tuottaa kuntouttavan työtoiminnan palvelua ja siihen liittyvä valtionrahoitus tulisi säilyttää. Lain tulee mahdollistaa, että kunnallinen työpaja voi jatkossakin tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta, vaikka ne siirtyvät hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Jos lainsäädäntö ei tunnista tätä toimintaa niin on riskinä, että valtion rahoituselementti katoaa, mutta lasku, kuten työmarkkinatuen kuntaosuus ja kuntoutujien passivoitumisesta aiheutuvat kustannukset, jää kunnan maksettavaksi.

Päätös

Hyväksyttiin.